

Exam. Code : 108006

Subject Code : 2043

B.A. (Honours) 6th Semester

POLITICAL SCIENCE

Opt. (i) Western Thinkers

Time Allowed—Three Hours] [Maximum Marks—100

Note :—(1) **Section A** carries **TEN** questions out of which students are required to attempt **SEVEN** questions in **10 to 15** sentences. Each question carries **4** marks. The total weightage to this section shall be **28** marks.

(2) **Section B** carries **EIGHT** long questions, **TWO** from each unit. The students shall attempt **SIX** questions in all, **ONE** from each unit. Each question carries **12** marks. The total weightage to this section shall be **72** marks.

SECTION—A

1. Who were sophists ? Also write the names of prominent sophists.
2. "Justice is nothing other than the advantage of the stronger" — Thrasymachus. Comment.
3. Does the philosophy of Plato limit the personal freedom and autonomy of philosopher kings ?
4. "The Republic is the story of Kallispolis (beautiful city) and of the philosopher kings who rule in it". Comment.

5. "The idea of a thing is more important than the thing itself". Elucidate the statement.
6. "The State must be careful when deciding which liberty to curtail and in which way to curtail". Examine the statement of T. H. Green in the context of the principles of State action.
7. How does T. H. Green give power to individual to resist State ?
8. How according to J. S. Mill dependencies should be governed ?
9. Is the State, according to J. S. Mill, ever justified in censoring opinion ?
10. Explain the statement of J. S. Mill that ideally the best form of government is Representative Government.

SECTION—B

UNIT—I

1. Examine Platonic theory of Justice.
2. Examine Plato's theory of Ideal State.

UNIT—II

3. Discuss Plato's theory of Education.
4. Examine Plato's theory of Communism of Wives and Property.

UNIT—III

5. According to T. H. Green, State is to hinder the hindrance on the way of moral development of individual. In the light of this statement, examine the views of T. H. Green on Freedom.
6. Examine the contribution of T. H. Green to political philosophy.

UNIT—IV

7. "It is better to be a human being dissatisfied than a pig satisfied; it is better to be Socrates dissatisfied than a fool satisfied" — J. S. Mill. In the light of this statement, examine his views regarding liberty.
8. Examine J. S. Mill's views regarding Proportionate Representation.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :— (1) ਭਾਗ ਓ ਵਿੱਚ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ; ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਸੱਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 15 ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 4 ਅੰਕ ਹਨ। ਇਸ ਭਾਗ ਦੀ ਕੁੱਲ ਵੇਟੇਜ 28 ਅੰਕ ਹੈ।

(2) ਭਾਗ ਅ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਦੀਰਘ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਕੁੱਲ ਛੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਇਸ ਭਾਗ ਦੀ ਕੁੱਲ ਵੇਟੇਜ 72 ਅੰਕ ਹੈ।

ਭਾਗ—ਓ

1. ਸੋਫਿਸਟ ਕੌਣ ਸਨ ? ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੋਫਿਸਟਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਲਿਖੋ।
2. "ਜਸਟਿਸ ਤਾਕਤਵਰ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ" — ਥਰੈਸੀਮੈਚਸ। ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ।
3. ਕੀ ਪਲੈਟੋ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਆਟੋਨੋਮੀ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
4. "ਗਣਤੰਤਰ ਕੈਲਿਸਪੋਲਿਸ (ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਹਿਰ) ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ।" ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ।

5. “ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਖੁਦ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ।” ਕਥਨ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
6. ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਟਾਉਣਾ ਹੈ ? ਰਾਜ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਟੀ. ਐਚ. ਗ੍ਰੀਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।
7. ਟੀ. ਐਚ. ਗ੍ਰੀਨ ਰਾਜ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਵੇਂ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ?
8. ਜੇ. ਐਸ. ਮਿੱਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਭਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?
9. ਕੀ ਰਾਜ, ਜੇ. ਐਸ. ਮਿੱਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਦੀ ਸੇਂਸਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਠੀਕ ਹੈ ?
10. ਆਦਰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਰੂਪ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਜੇ. ਐਸ. ਮਿੱਲ ਦੇ ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਅ

ਯੂਨਿਟ—I

1. ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਪਲੈਟੋਨਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।
2. ਪਲੈਟੋ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ—II

3. ਪਲੈਟੋ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
4. ਪਤਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੇ ਪਲੈਟੋ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ—III

5. ਟੀ. ਐਚ. ਗ੍ਰੀਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨੈਤਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਤੇ ਟੀ. ਐਚ. ਗ੍ਰੀਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।
6. ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਰਸ਼ਨਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਟੀ. ਐਚ. ਗ੍ਰੀਨ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ—IV

7. “ਇੱਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸੂਰ ਹੋਣ ਨਾਲੋਂ, ਇੱਕ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਨੁੱਖ ਹੋਣਾ ਬਿਹਤਰ ਹੈ, ਇੱਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮੂਰਖ ਹੋਣ ਨਾਲੋਂ, ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸੁਕਰਾਤ ਹੋਣਾ ਬਿਹਤਰ ਹੈ — ਜੇ. ਐਸ. ਮਿੱਲ।” ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।
8. ਅਨੁਪਾਤਿਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਤੱਵ ਬਾਰੇ ਜੇ. ਐਸ. ਮਿੱਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।

(Hindi Version)

- ਨੋਟ :— (1) ਭਾਗ ਕ ਮੇਂ 10 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿਏ ਗਏ ਹੈਂ, ਜਿਸਮੇਂ ਸੇ ਪਰੀਖਾਰਥੀ ਸਾਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇਂ, ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਉਤਰ 10 ਸੇ 15 ਵਾਕਯੋਂ ਮੇਂ ਦੇਂ। ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੇ 4 ਅੰਕ ਹੈਂ। ਇਸ ਭਾਗ ਕੀ ਕੁਲ ਵੇਟੇਜ 28 ਅੰਕ ਹੈਂ।
- (2) ਭਾਗ ਖ ਮੇਂ 8 ਫੀਰਥ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿਏ ਗਏ ਹੈਂ, ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਯੂਨਿਟ ਮੇਂ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿਏ ਗਏ ਹੈਂ। ਪਰੀਖਾਰਥੀ ਕੁਲ 6 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇਂ, ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਯੂਨਿਟ ਮੇਂ ਸੇ ਏਕ ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੇ 12 ਅੰਕ ਹੈਂ। ਇਸ ਭਾਗ ਕੀ ਕੁਲ ਵੇਟੇਜ 72 ਅੰਕ ਹੈਂ।

ਭਾਗ—ਕ

1. ਸੋਫਿਸਟ ਕੌਨ ਥੇ ? ਪ੍ਰਮੁਖ ਸੋਫਿਸਟੋਂ ਕੇ ਨਾਮ ਭੀ ਲਿਖੇਂ।
2. “ਜਸਟਿਸ ਸਯਭੂਤ ਕੇ ਲਾਭ ਕੇ ਅਲਾਵਾ ਔਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ” - ਖ੍ਰੇਸਿਮੈਚਸ। ਟਿਪਣੀ ਕਰੇਂ।

3. क्या प्लेटो का दर्शनशास्त्र दार्शनिक राजाओं की व्यक्तिगत स्वतंत्रता और स्वायत्तता को सीमित करता है ?
4. "गणतंत्र कल्लिस्पोलिस (खूबसूरत शहर) और उसमें राज करने वाले दार्शनिक राजाओं की कहानी है"। टिप्पणी करें।
5. "किसी वस्तु का विचार स्वयं वस्तु से अधिक महत्वपूर्ण है"। कथन को स्पष्ट करें।
6. "राज्य को यह तय करते समय सावधान रहना चाहिए कि कौन सी स्वतंत्रता को घटाना और किस तरह से घटाना है"। राज्य कार्रवाई के सिद्धांतों के संदर्भ में टी.एच. ग्रीन के ब्यान का परीक्षण करें।
7. टी.एच. ग्रीन राज्य का विरोध करने के लिए व्यक्ति को शक्ति कैसे देते हैं।
8. जे.एस. मिल के अनुसार निर्भरताओं को कैसे नियंत्रित करना चाहिए?
9. क्या राज्य, जे.एस. मिल के अनुसार, कभी सेंसर की राय में उचित है ?
10. आदर्श रूप से सरकार का सबसे अच्छा रूप प्रतिनिधि सरकार है। जे.एस. मिल के इस कथन की व्याख्या करें।

भाग—ख

यूनिट—I

1. न्याय के प्लेटोनिक सिद्धांत का परीक्षण करें।
2. प्लेटो के आदर्श राज्य के सिद्धांत का परीक्षण करें।

यूनिट—II

3. प्लेटो के शिक्षा के सिद्धांत पर चर्चा करें।
4. पत्नियों और संपत्ति के साम्यवाद के प्लेटो के सिद्धांत का परीक्षण करें।

यूनिट—III

5. टी.एच. ग्रीन के अनुसार, राज्य को व्यक्ति के नैतिक विकास के रास्ते में आने वाली बाधाओं को हटाना चाहिए। इस कथन के प्रकाश में स्वतंत्रता पर टी.एच. ग्रीन के विचारों का परीक्षण करें।
6. राजनीतिक दर्शनशास्त्र में टी.एच. ग्रीन के योगदान का परीक्षण करें।

यूनिट—IV

7. एक संतुष्ट सूअर होने से एक असंतुष्ट मनुष्य होना बेहतर है, एक मूर्ख होने से, असंतुष्ट सुकरात होना बेहतर है, जे.एस. मिल। इस कथन के प्रकाश में, स्वतंत्रता के संबंध में इनके विचारों का परीक्षण करें।
8. आनुपातिक प्रतिनिधित्व के बारे में जे.एस. मिल के विचारों का परीक्षण करें।